

Sygn. akt II PK 181/09

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 18 stycznia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Józef Iwulski (sprawozdawca)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z powództwa G. J.
przeciwko Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w K.
o uznanie wypowiedzenia umowy za pracę za bezskuteczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 stycznia 2010 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w J.
z dnia 18 marca 2009 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE`

Wyrokiem z dnia 2 grudnia 2008 r., Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w K. uznał za bezskuteczne wypowiedzenie warunków umowy o pracę powódce G. J. przez pozwaną Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w K. pismem z dnia 8 października 2008 r. oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 60 zł tytułem zwrotu

kosztów zastępstwa procesowego, oddalając dalej idące żądanie w tym zakresie, zaś koszty sądowe zaliczył na rachunek Skarbu Państwa.

Sąd Rejonowy ustalił, że powódka była zatrudniona w pozwanym Ośrodku od 21 czerwca 1990 r. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. Najpierw zajmowała stanowisko starszego pracownika socjalnego, później specjalisty pracy socjalnej, a od 1 czerwca 1997 r. starszego specjalisty pracy socjalnej. Od stycznia 2004 r. powódka pełniła obowiązki kierownika pozwanego Ośrodka, a w czerwcu 2004 r. została powołana na stanowisko kierownika tego Ośrodka. W związku z odwołaniem powódki z funkcji kierownika Ośrodka pracodawca od 1 lutego 2005 r. zatrudnił ją na stanowisku starszego specjalisty pracy socjalnej za wynagrodzeniem według XVII kategorii zaszeregowania. W dniu 3 czerwca 2008 r. służby podległe Wojewodzie D. przeprowadziły kontrolę funkcjonowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. W toku kontroli stwierdzono, że zatrudnieni tam pracownicy - w tym powódka - nie mają odpowiednich kwalifikacji zawodowych do zajmowania stanowiska starszego specjalisty pracy socjalnej. Kierownika Ośrodka zobowiązano do „dostosowania stanowiska pracy pracowników do posiadanych przez nich kwalifikacji zawodowych”. Pismem z dnia 8 października 2008 r. pracodawca wypowiedział powódce warunki pracy i płacy w części dotyczącej zajmowanego dotychczas stanowiska starszego specjalisty pracy socjalnej i dodatku funkcyjnego. Jako przyczynę wypowiedzenia zmieniającego pozwany podał brak kwalifikacji zawodowych do zajmowania stanowiska starszego specjalisty pracy socjalnej określonych w art. 116 ust. 1 i art. 156 ust. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.) w związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2000 r. w sprawie zasad wynagradzania i wymagań kwalifikacyjnych pracowników samorządowych zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. Nr 61, poz. 708 ze zm.). Powódce zaproponowano stanowisko starszego pracownika socjalnego za wynagrodzeniem miesięcznym według XV kategorii zaszeregowania. Powódka w dniu 10 lipca 2007 r., po odbyciu studiów na kierunku pedagogika w zakresie socjalnym z terapią rodzin uzyskała tytuł zawodowy licencjata.

Oceniając zasadność powództwa, Sąd Rejonowy odwołał się do przepisów załącznika nr 3 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 sierpnia 2005 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników samorządowych zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. Nr 146, poz. 1222 ze zm.). Na ich podstawie Sąd pierwszej instancji przyjął, że dla zajmowania stanowiska starszego specjalisty pracy społecznej wymagane jest posiadanie wykształcenia wyższego według odrębnych przepisów lub dyplomu pracownika socjalnego oraz specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny. Zdaniem Sądu Rejonowego, powódka legitymowała się kwalifikacjami zawodowymi niezbędnymi do zajmowania tego stanowiska. Sąd pierwszej instancji zauważył, że przepisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zwłaszcza jej art. 116, określają kryteria, jakie powinien spełniać pracownik socjalny. O tym, że powódka zachowała prawo do zajmowania dotychczasowego stanowiska, Sąd wnioskował na podstawie art. 156 ust. 1 tej ustawy, zgodnie z którym osoby, które w dniu wejścia w życie ustawy były zatrudnione na stanowisku pracownika socjalnego na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują uprawnienia do wykonywania zawodu. Sąd Rejonowy odwołał się także do art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (Dz.U. Nr 48, poz. 320), zgodnie z którym osoby, które przed dniem 1 stycznia 2008 r. ukończyły lub kontynuowały studia wyższe o specjalności praca socjalna na jednym z kierunków pedagogika, psychologia, polityka społeczna (...) i uzyskają dyplom ukończenia tych studiów, mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego. Na tej podstawie Sąd Rejonowy przyjął, że skoro powódka kontynuuje studia wyższe o wskazanej specjalności, to ma prawo zajmować dotychczasowe stanowisko pracy. Dlatego wypowiedzenie zmieniające warunki pracy i płacy powódki było - zdaniem Sądu - pozbawione podstaw.

Wyrokiem z dnia 18 marca 2009 r., Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w J. - w uwzględnieniu apelacji strony pozwanej - zmienił wyrok Sądu Rejonowego w ten sposób, że powództwo oddalił, a ponadto zasądził od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje. Sąd Okręgowy zaaprobował ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i przyjął je za własne, ale nie podzielił dokonanej

przez Sąd Rejonowy oceny prawnej. Według Sądu drugiej instancji, orzeczenie Sądu Rejonowego pomija istotną kwestię, że powódka nie była zatrudniona na stanowisku pracownika socjalnego, lecz na stanowisku starszego specjalisty pracy socjalnej, a zatrudnienie na tym stanowisku wymaga spełnienia wyższych standardów niż na stanowisku pracownika socjalnego. Zdaniem Sądu odwoławczego, należy rozróżnić posiadanie uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego od posiadania uprawnień do zatrudnienia na określonym stanowisku pracowniczym w ramach wykonywanego zawodu pracownika socjalnego. Niesporne w sprawie było, że powódka po ukończeniu Medycznego Studium Zawodowego uzyskała tytuł zawodowy w zawodzie pracownik socjalny, uprawniający ją do zatrudnienia na stanowisku pracownika socjalnego lub starszego pracownika socjalnego. Aby jednak móc zajmować stanowisko starszego specjalisty pracy socjalnej powódka powinna - stosownie do wymagań rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 sierpnia 2005 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników samorządowych zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego - posiadać wykształcenie wyższe w rozumieniu art. 116 ustawy o pomocy społecznej lub dyplom pracownika socjalnego i specjalizację II stopnia w zawodzie pracownik socjalny. Analogiczne wymagania przewidywało obowiązujące w dacie objęcia przez powódkę stanowiska starszego specjalisty pracy socjalnej rozporządzenie Rady Ministrów z 26 lipca 2000 r. Wykształcenie wyższe - zgodnie z obowiązującym od 2007 r. brzmieniem art. 116 ust. 1 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej - oznacza ukończenie studiów wyższych na kierunku praca socjalna. Tymczasem powódka od 10 lipca 2007 r. legitymowała się dyplomem wyższej szkoły zawodowej (licencjatem), ale na kierunku „pedagogika w zakresie socjalnym z terapią rodzin”, co nie jest tożsame ze specjalnością „praca socjalna”. Równocześnie, chociaż powódka posiadała tytuł zawodowy pracownika socjalnego, to nie ukończyła specjalizacji II stopnia. Dyplom uzyskania tytułu organizatora pomocy społecznej, jakim dysponowała, nie stanowił bowiem potwierdzenia ukończenia specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny. Nie sposób więc było podzielić zapatrywania Sądu Rejonowego, jakoby powódka spełniała wymagania do zajmowania stanowiska starszego specjalisty pracy socjalnej, tak w momencie objęcia tego stanowiska, jak i w dacie

wypowiedzenia zmieniającego. Zdaniem Sądu Okręgowego, do sytuacji prawnej powódki miał zastosowanie art. 156 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej o charakterze przejściowym, zgodnie z którym osoby zatrudnione na stanowisku pracownika socjalnego na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 64, poz. 414 ze zm.), przed dniem 1 maja 2004 r., zachowały uprawnienia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego. Powierzenie powódce pełnienia obowiązków kierownika pozwanego Ośrodka nie powodowało utraty przez nią statusu pracownika socjalnego, a jedynie wiązało się z uzyskaniem dodatkowego statusu pracownika samorządowego. Sąd Okręgowy dodał, że art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej, daje podstawę do wykonywania zawodu pracownika socjalnego osobom legitymującym się dyplomem ukończenia studiów, które przed dniem 1 stycznia 2008 r. ukończyły lub kontynuowały studia wyższe o specjalności "praca socjalna" na jednym z kierunków pedagogika, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia lub nauki o rodzinie. Interpretacja przyjęta przez Sąd Rejonowy jakoby prawo powódki do zajmowania dotychczasowego stanowiska wynikało już z samego kontynuowania przez nią studiów wyższych o wskazanej w tym przepisie specjalności, nie ma jednak uzasadnienia w treści powołanej regulacji. Analizowany przepis odnosi się z jednej strony do osób, które przed dniem 1 stycznia 2008 r. ukończyły studia wyższe o określonej specjalności, z drugiej zaś do osób, które przed tym dniem kontynuowały takie studia, przy czym ci ostatni nabędą prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego dopiero z dniem uzyskania dyplomu ukończenia studiów. Poza sporem zaś pozostawało, że powódka w lipcu 2007 r. wprawdzie ukończyła studia licencjackie, ale nie były to studia o specjalności praca socjalna. Niesporne było również, że obecnie powódka kontynuuje studia wyższe na kierunku o właściwej specjalności. W tym jednak przypadku powódka uzyska wykształcenie wymagane dla zajmowania stanowiska starszego specjalisty pracy socjalnej dopiero z chwilą ukończenia tych studiów. W konsekwencji Sąd odwoławczy uznał, że powódka zarówno w dniu objęcia stanowiska starszego specjalisty pracy socjalnej (1 lutego 2005 r.), jak i w dniu wypowiedzenia zmieniającego (8 października 2008 r.) nie spełniała wymagań

niezbędnych do zajmowania takiego stanowiska i dlatego dokonane przez pracodawcę wypowiedzenie jej warunków pracy i płacy było w uzasadnione.

Od całości wyroku Sądu Okręgowego powódka wniosła skargę kasacyjną, w której zarzuciła naruszenie: 1) art. 116 ust. 1 i art. 156 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej w związku z art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie oraz uznanie, że w dniu objęcia stanowiska starszego specjalisty pracy socjalnej oraz złożenia wypowiedzenia zmieniającego nie spełniała wymagań dotyczących wykształcenia, niezbędnych do zajmowania tego stanowiska „na zasadzie praw nabytych”; 2) art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej przez jego niezastosowanie do powódki, która przed dniem 1 stycznia 2008 r. otrzymała dyplom uzyskania tytułu zawodowego w zawodzie pracownik socjalny, a tym samym zachowała prawo do wykonywania zawodu pracownika socjalnego. W uzasadnieniu skargi powódka wywiodła w szczególności, że wymagania kwalifikacyjne dotyczące osób wykonujących zawód pracownika socjalnego określone w art. 116 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej ulegają złagodzeniu na podstawie przepisów przejściowych, w szczególności art. 156 ust. 1 tej ustawy oraz art. 5 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej. Skoro powódka w dniu 1 maja 2004 r. (w dacie wejścia w życie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej) posiadała dyplom zawodowy pracownika socjalnego, a nadto ukończyła studia wyższe na kierunku pedagogika, to spełniała wymagania kwalifikacyjne do zatrudnienia na stanowisku pracownika socjalnego na podstawie dotychczasowych przepisów ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej. Przepis art. 49 ust. 1 tej ustawy nie wymagał, aby ukończenie studiów na kierunku pedagogika wiązało się z koniecznością uzyskania specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego (jak obecnie stanowi art. 116 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej). Skoro zaś powódka spełniała wymagania kwalifikacyjne do zajmowania stanowiska pracownika socjalnego na podstawie przepisów poprzedniej ustawy o pomocy społecznej, to z mocy art. 156 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zachowała prawo do zatrudnienia na stanowisku pracownika socjalnego, również po wejściu w życie

obecnie obowiązującej ustawy. Zdaniem skarżącej, nie sposób podzielić argumentacji Sądu Okręgowego jakoby interpretacja art. 156 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej powinna zmierzać do konkluzji, że ten przepis umożliwia zachowanie uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, nie zaś uprawnień do zatrudnienia na określonym stanowisku pracowniczym w ramach wykonywanego zawodu pracownika socjalnego. W ocenie powódki, powołany przepis wyraźnie odnosi się do osób zatrudnionych na stanowisku pracownika socjalnego, którzy zachowują prawo do wykonywania tego zawodu. Nie rozróżnia przy tym prawa do zajmowania określonego stanowiska pracowniczego pracownika socjalnego od prawa do wykonywania zawodu pracownika socjalnego. W takim razie oba te pojęcia należy uznać za tożsame. Aktualna ustawa o pomocy społecznej nie określa w sposób odrębny wymagań dla osób wykonujących zawód pracownika socjalnego, gdyż art. 116 ust. 1 reguluje tylko wymagania dotyczące zawodu pracownika socjalnego (stanowiska pracownika socjalnego), nie zaś określonego stanowiska pracowniczego w ramach tego zawodu. Taka argumentacja ma oparcie również w art. 5 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej, który - określając złagodzone wymagania dotyczące wykształcenia osoby zatrudnionej na stanowisku pracownika socjalnego - posługuje się wyraźnie pojęciem „wykonywania zawodu pracownika socjalnego”. Skarżąca zarzuciła Sądowi Okręgowemu niekonsekwencję i brak logiki przy interpretacji art. 156 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. oraz art. 5 ust. 2 i 3 ustawy zmieniającej z dnia 16 lutego 2007 r. Jej zdaniem, obie te regulacje pozwalają na zachowanie uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, nie zaś do zajmowania konkretnych stanowisk w ramach tego zawodu. Jednocześnie powódka zaznaczyła, że przepis art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. nie wymagał od pracownika socjalnego posiadania specjalizacji II stopnia. Do zachowania dotychczasowych uprawnień wystarczyło zatem posiadanie samego tytułu zawodowego w zawodzie pracownik socjalny, którym powódka się legitymowała. W konsekwencji należało przyjąć, że powódka - legitymując się tym tytułem - zachowała prawo wykonywania zawodu pracownika socjalnego na podstawie art. 5 ust. 2, mimo że nie spełniała wymagań dotyczących wykształcenia określonych w art. 116 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o

pomocy społecznej. W ocenie powódki, Sąd odwoławczy nietrafnie skupił się w swych rozważaniach na ocenie, czy powódka spełnia wymagania określone w art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r., zupełnie pomijając art. 5 ust. 2, co spowodowało wydanie wadliwego rozstrzygnięcia w sprawie.

Powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia warunków umowy o pracę i zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania kasacyjnego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej lub pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Interpretacja poszczególnych przepisów dokonana przez Sąd drugiej instancji wynika przede wszystkim z rozróżnienia kwalifikacji do wykonywania zawodu pracownika socjalnego od kwalifikacji do zatrudnienia na określonym stanowisku pracowniczym w ramach wykonywanego zawodu pracownika socjalnego. Jest to trafne założenie. Można w tym zakresie zwrócić uwagę na art. 102 k.p., zgodnie z którym kwalifikacje zawodowe pracowników wymagane do wykonywania pracy określonego rodzaju lub na określonym stanowisku mogą być ustalane w przepisach prawa pracy przewidzianych w art. 77¹-77³ k.p. w zakresie nieuregulowanym w przepisach szczególnych. Przepis ten rozróżnia więc kwalifikacje do wykonywania pracy określonego rodzaju (co może oznaczać kwalifikacje do wykonywania zawodu) od kwalifikacji do wykonywania pracy na określonych stanowiskach. Kwalifikacje zawodowe w prawie pracy mogą więc dotyczyć wykonywania poszczególnych zawodów albo zajmowania oznaczonych stanowisk, a co do zasady są istotnym kryterium ustalenia wysokości wynagrodzenia za pracę. Szczególnym rodzajem kwalifikacji są uprawnienia do wykonywania określonych zawodów ustalone w przepisach powszechnie obowiązujących (przykładowo prawo jazdy dla kierowcy lub dyplom ukończenia studiów medycznych dla lekarza). Utrata uprawnień do wykonywania zawodu uzasadnia wypowiedzenie przez pracodawcę warunków pracy i płacy pracownika (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 października 1998 r., I PKN 368/98, OSNAPIUS 1999 nr 21, poz. 685).

W myśl przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, praca socjalna to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi (art. 6 pkt 12). Zadania pomocy społecznej w gminach wykonują ośrodki pomocy społecznej, które - będąc jednostkami organizacyjnymi - zatrudniają pracowników socjalnych (art. 110 ust. 1 i 11). Ogólne kwalifikacje zawodowe do wykonywania pracy socjalnej przez pracowników socjalnych wyznacza art. 116 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z tym przepisem, pracownikiem socjalnym może być osoba, która spełnia co najmniej jeden z następujących warunków: 1) posiada dyplom ukończenia kolegium pracowników służb społecznych; 2) ukończyła studia wyższe na kierunku praca socjalna; 3) do dnia 31 grudnia 2013 r. ukończyła studia wyższe o specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego na jednym z kierunków: a) pedagogika, b) pedagogika specjalna, c) politologia, d) polityka społeczna, e) psychologia, f) socjologia, g) nauki o rodzinie. Przepis art. 116 ust. 1a ustawy upoważnia ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego (w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego) do określenia w drodze rozporządzenia, wymaganych umiejętności, wykazu przedmiotów, minimalnego wymiaru zajęć dydaktycznych oraz zakresu i wymiaru praktyk zawodowych dla specjalności przygotowującej do „zawodu pracownika socjalnego”, realizowanej w szkołach wyższych na wymienionych kierunkach. Wynika z niego (także z innych przepisów ustawy, np. z art. 116 ust. 2 i art. 156 ust. 1), że wykonywanie pracy socjalnej zdefiniowanej w art. 6 pkt 12 ustawy (pracy określonego rodzaju) następuje w ramach wykonywania zawodu pracownika socjalnego. Inaczej mówiąc, że tego rodzaju praca została zakwalifikowana (z mocy ustawy) jako wykonywanie oznaczonego zawodu (pracownika socjalnego). Przepis art. 116 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej określa więc kwalifikacje do wykonywania zawodu pracownika socjalnego.

Tych kwalifikacji (do wykonywania zawodu pracownika socjalnego) dotyczy również art. 156 ustawy o pomocy społecznej, mający charakter regulacji przejściowej. Nie ma przy tym racji skarżąca, że pojęcia „zawód pracownika

socjalnego" i „stanowisko pracownika socjalnego" są tożsame. Na ich różnicowanie wskazuje bowiem treść art. 156 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym osoby, które przed dniem wejścia w życie ustawy były zatrudnione na stanowisku pracownika socjalnego na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują uprawnienia do wykonywania zawodu. Jednoznacznie dotyczy on więc zachowania uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego przez osoby zatrudnione na stanowisku pracownika socjalnego. Zawód pracownika socjalnego mogą więc wykonywać - poza osobami legitymującymi się wymaganiami określonymi w art. 116 ust. 1 ustawy - także osoby, które w dniu wejścia jej w życie (czyli 1 maja 2004 r.) były zatrudnione na stanowisku pracownika socjalnego na podstawie przepisów poprzednio obowiązujących. Również art. 5 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. nowelizującej ustawę o pomocy społecznej dotyczy kwalifikacji do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, a nie zajmowania oznaczonych stanowisk. Zgodnie z nim, osoby, które przed dniem 1 stycznia 2007 r. (ust. 1) lub przed dniem 1 stycznia 2008 r. (ust. 2 i 3) otrzymały (lub kontynuując naukę 1 stycznia 2008 r. otrzymają) dyplom ukończenia studiów określonej specjalności lub otrzymały dyplom uzyskania tytułu zawodowego w zawodzie pracownik socjalny, mogą wykonywać zawód pracownika socjalnego.

Regulacje ustawy o pomocy społecznej - poza określeniem wymagań stawianych kandydatom do wykonywania zawodu pracownika socjalnego - nie precyzują zakresu praw i obowiązków pracowników socjalnych. W odniesieniu do pracowników socjalnych zatrudnionych w samorządowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej (gminnych/miejskich ośrodkach pomocy społecznej) ich prawa i obowiązki regulują - w myśl art. 123 ustawy o pomocy społecznej - przepisy o pracownikach samorządowych. W szczególności są to przepisy obecnie obowiązującej ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. Nr 223, poz. 1458) oraz wydane na jej podstawie przepisy wykonawcze. W stanie prawnym mającym zastosowanie do sytuacji prawnej powódki tymi przepisami była ustawa z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1593 ze zm.) wraz z rozporządzeniami wykonawczymi. W myśl art. 3 ust. 5 tej ustawy, Rada Ministrów była upoważniona do określenia w drodze rozporządzenia wykazu stanowisk

pracowniczych w jednostkach samorządowych. Ponadto ustawa upoważniała Radę Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia szczegółowych wymagań kwalifikacyjnych pracowników samorządowych na określonych stanowiskach pracowniczych (art. 3 ust. 6). Na podstawie art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. pracownikowi samorządowemu przysługiwało wynagrodzenie stosowne do zajmowanego stanowiska oraz posiadanych kwalifikacji zawodowych, ustalone według zasad określonych przez Radę Ministrów w rozporządzeniu wydanym na podstawie upoważnienia zamieszczonego w art. 20 ust. 2 ustawy. Skoro głównym wykonawcą zadań socjalnych w gminach były (i nadal są) ośrodki pomocy społecznej (miejskie lub gminne) będące samorządowymi jednostkami organizacyjnymi tworzonymi na podstawie uchwały rady gminy, która nadaje im statut i przekazuje w zarząd określone mienie (art. 7 ust. 1 pkt 6 i art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.), to przepisy wykonawcze wydane na podstawie ustawy o pracownikach samorządowych, obejmowały również pracowników socjalnych zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej. Na mocy § 3 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2000 r. w sprawie zasad wynagradzania i wymagań kwalifikacyjnych pracowników samorządowych zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. Nr 61, poz. 708 ze zm.) w załączniku nr 4 ustalono tabele stanowisk, zaszeregowień i wymagań kwalifikacyjnych pracowników zatrudnionych między innymi w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej. W dziale III tego załącznika wśród stanowisk pracowniczych przewidzianych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej wyszczególniono między innymi: pod pozycją 19 - stanowisko pracownika socjalnego (kategoria zaszeregowania XI-XIV i wymagania kwalifikacyjne według odrębnych przepisów), pod pozycją 15 - stanowisko starszego pracownika socjalnego (kategoria zaszeregowania XII-XV, wymagania kwalifikacyjne według odrębnych przepisów i 5-letni staż pracy), a pod pozycją 2 - stanowisko starszego specjalisty pracy socjalnej (kategoria zaszeregowania XIV-XVII, stawka dodatku funkcyjnego 2, wymagania kwalifikacyjne - posiadanie dyplomu pracownika socjalnego i specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny oraz 5-letni staż pracy).

Również z przepisów tego rozporządzenia wynika rozróżnienie „zawodu pracownika socjalnego” i „stanowiska pracownika socjalnego”. Dla osób wykonujących zawód pracownika socjalnego w samorządowych jednostkach pomocy społecznej został bowiem ustalony katalog kilku rodzajów stanowisk (rozumianych jako miejsca w hierarchii organizacyjnej jednostek pomocy społecznej). Przepis § 3 ust. 1 pkt 4 tego rozporządzenia w zakresie, w jakim ustalał tabele wymagań kwalifikacyjnych pracowników, stanowiące załącznik nr 4 do tego rozporządzenia, został uznany za niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP na mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 stycznia 2005 r., K 25/04 (OTK-A 2005 nr 1, poz. 6) i na podstawie punktu II sentencji tego wyroku utracił moc obowiązującą z dniem 31 lipca 2005 r. Jednakże objęty nim przedmiot został w analogiczny sposób uregulowany w nowym rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 2 sierpnia 2005 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników samorządowych zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. Nr 146, poz. 1222 ze zm.), które weszło w życie z dniem 7 sierpnia 2005 r. i obowiązywało do dnia 31 marca 2009 r. Przepisy tego rozporządzenia w szczególności ustaliły wykaz stanowisk pracowniczych, w tym pracowników zatrudnionych na kierowniczych stanowiskach urzędniczych i stanowiskach urzędniczych, szczegółowe wymagania kwalifikacyjne, kwoty wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego, zaszeregowanie do kategorii wynagrodzenia zasadniczego i stawek dodatku funkcyjnego (§ 3 ust. 2). Wykaz tych stanowisk został zamieszczony w załączniku nr 3 do rozporządzenia. W dziale III tego załącznika zamieszczono wykaz stanowisk pracowniczych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej oraz centrach integracji społecznej, wśród których wymieniono między innymi: pod pozycją 5 - stanowisko starszego specjalisty pracy socjalnej (kategoria zaszeregowania XIV-XVII, stawka dodatku funkcyjnego 2, wymagania kwalifikacyjne - posiadanie wykształcenia wyższego według odrębnych przepisów albo posiadanie dyplomu pracownika socjalnego i specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny, 5-letni staż pracy), pod pozycją 17 - stanowisko starszego pracownika socjalnego (kategoria zaszeregowania XII-XV, wymagania kwalifikacyjne według odrębnych przepisów i

5-letni staż pracy), pod pozycją 21 - stanowisko pracownika socjalnego (kategoria zaszeregowania XI-XIV i wymagania kwalifikacyjne według odrębnych przepisów).

Z ustaleń faktycznych sprawy wynika, że od 1 lutego 2005 r. powódka zajmowała stanowisko starszego specjalisty pracy socjalnej, nie mając ku temu kwalifikacji wymaganych przepisami powołanych wyżej rozporządzeń Rady Ministrów. Wejście w życie obowiązującej ustawy o pomocy społecznej miało w odniesieniu do skarżącej tylko ten skutek, że z dniem 1 maja 2004 r. zachowała ona kwalifikacje do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, pomimo że nie spełniała warunków określonych w art. 116 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z 2004 r. (wykonywała od 1990 r. pracę na stanowisku starszego pracownika socjalnego na zasadach wynikających z ustawy o pomocy społecznej z 1990 r. i dlatego miał do niej zastosowanie art. 156 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z 2004 r.). Powołane przepisy o pomocy społecznej nie ustalały natomiast wymagań kwalifikacyjnych do zajmowania oznaczonych stanowisk przez pracowników samorządowych, czyli także pracowników socjalnych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej. Powódka wykonywała (i wykonuje) zawód pracownika socjalnego i ma kwalifikacje do wykonywania tego zawodu (pracodawca tego nie kwestionuje i brak takich kwalifikacji nie był przesłanką wypowiedzenia zmieniającego). Jednakże w dniu wręczenia jej wypowiedzenia warunków pracy i płacy (8 października 2008 r.) powódka nie spełniała wymagań określonych w załączniku nr 3 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 sierpnia 2005 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników samorządowych dla zajmowania stanowiska starszego specjalisty pracy socjalnej (gdyż - jak ustalono - nie posiadała wyższego wykształcenia kierunkowego przewidzianego w przepisach o pomocy społecznej ani dyplomu pracownika socjalnego i specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny). Wypowiedzenie powódce dotychczasowych warunków zatrudnienia w zakresie obejmującym stanowisko pracy (i w konsekwencji - wysokość wynagrodzenia) było więc uzasadnione. Zaproponowanie powódce pracy na stanowisku starszego pracownika socjalnego (w miejsce starszego specjalisty pracy socjalnej) oznacza umożliwienie kontynuowania wykonywania zawodu pracownika socjalnego na stanowisku, do którego kwalifikacje powódka posiada.

Z powołanych przyczyn Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

/tp/